

TAJNÝ ROZKAZ

MINISTRA NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

Ročník 1951

V Praze dne 10. prosince 1951

Číslo 36

OBSAH: 49. Práce s agenty.

Handwritten notes:
 49 TRMV č. 42/54
 el. 7H 25. 11. 1954
 [Signatures]

Práce s agenty

Prověrka agenturní činnosti pracovníků národní bezpečnosti ukázala, že práce s agenturními spolupracovníky není stále dostatečně doceněna a v důsledku toho se agentura dosud nestala ostrou zbraní pracovníků národní bezpečnosti v boji proti třídnímu nepříteli.

Velitelé všech stupňů si nevšímají konkrétní problematiky agenturní práce podřízených pracovníků, práci s agenty nekontrolují a tím umožňují oslabování bojeschopnosti bezpečnosti.

Početní stav dosavadní agentury je naprosto nedostatečný, výběru nových agenturních spolupracovníků je věnována malá pozornost. Vlastní agenturní práce operativních orgánů trpí těmito hlavními nedostatky:

Orgánové často váží ke spolupráci s bezpečnostními složkami osoby, které by měli rozpracovávat jako nepřátelské objekty.

Špatnou analýzou případu se vybere nevhodný typ, který byl špatně zavázán, nedostatečně řízen, nebyl kontrolován a důsledek byl, že místo spolupracovníka jsme kryli agenta nepřítele.

Vyskytly se případy, kdy objekty, vázané ke spolupráci, podávaly systematicky provokační zprávy; na př. kulak, zavázaný ke spolupráci podával zprávy, které měly diskreditovat funkcionáře JZD a při tom o kulacích, kteří způsobovali skutečné závady a vyvíjeli protistátní činnost v okrese, zprávy nepodal, přestože měl k tomu možnosti.

Jiná závažná chyba byla zjištěna v tom, že orgánové zavazují ke spolupráci osoby, o kterých prakticky nic nevědí, a po odhalení případu ze zcela jiného agenturního pramene se zjistí, že se jednalo o člena protistátní skupiny; jako tomu bylo v poslední době v několika případech.

Další závadou agenturní práce je, že ke spolupráci jsou vázány osoby, které se pohybují na okraji nepřátelského prostředí, které nemají ani charakter informátorů a není u nich vůbec předpoklad k tomu, že by se mohly stát agenty a proniknout do nepřátelských středisek.

Forma vázání je často naprosto šablonovitá podle jednoho t. zv. osvědčeného případu, na př. že osoba je předvolána na bezpečnost, aniž je předem vyčistřována a vypracován vázací návrh. Při výslechu je pohrůzkou přinucena k podepsání vázací přísahy, aniž orgánové mají nějaký kompromitující materiál a teprve potom je dodatečně vázací návrh vypracován. Byly dokonce zjištěny trestuhodné případy, při kterých bylo používáno i fyzického násilí a různých pohrůzek jako „prostředků“ k vázání.

V obsluze spolupracovníků našimi orgány se stále vyskytují tytéž nedostatky, zaviněné tím, že:

- a) řídicí orgán dostatečně se nepřipravuje na schůzku s agentem a nevytyčuje mu přesné úkoly, jak celkové, tak dílčí;
- b) při další schůzce netrvá na splnění daných úkolů nebo ani nekontroluje, zda a jak byly tyto splněny;
- c) agenta nekontroluje;
- d) v důsledku toho nemá přehled o práci agenta, jeho postoji k úkolům, jeho schopnostem, kvalitě a seriosnosti jeho zpráv;
- e) nedodržuje zásady konspirace.

Je samozřejmé, že je nutno s podobným špatným postojem k agenturní práci skoncovati. Každý operativní pracovník si musí uvědomit, že jeho hlavní zbraní v boji proti třídnímu nepříteli je politická vyspělost a agentura.

Pro zlepšení agenturní práce nařizují dodržování těchto zásad v práci s agenty:

I.

Při výběru vhodných typů a přípravě vázání dodržovati tyto zásady:

Základním předpokladem úspěšné agenturní práce je politicky si ujasniti, kde je a nebo může být nepřítel lidově demokratického zřízení — tedy kde jsou objekty bezpečnosti. Agenturu je nutno vždy zaměřiti podle předem připraveného plánu.

Při výběru typů k vázání je nutno přihlížeti k těmto dvěma hlavním předpokladům:

ZRUŠEN STUPEŇ
 UTAJENÍ

Ministerstvo vnitra České republiky
 4

DNE 25. 5. 95 PODPIS

- a) spolehlivost (to znamená, jaké jsou záruky, že uvedená osoba při správném řízení a kontrole nezradí)
- b) vhodnost typu (to znamená, jaké vztahy a styky má navrhovaná osoba s třídním nepřítelem, jaké jsou její osobní kvality, jaký máme kompromitující materiál atp.).

Po tomto zhodnocení navrhované osoby přistoupiti k vlastnímu rozpracování vyhlédnutého typu. Zásadou se musí státi, že vázat lze pouze ty osoby, které jsou řádně rozpracované, to znamená:

lustrovat ve všech evidenčních kartotékách, provést ustanovku, která musí obsahovati dřívější činnost, politickou minulost, styky, záliby, charakterové vlastnosti, příbuzní, známí atd. prostě tak, abychom získali o osobě jasný obraz, v určitých případech je vhodné na takto vyhlédnutou a rozpracovanou osobu napojiti jiného agenta, který o jejím chování a mentalitě může podat podrobnou zprávu,

před vázáním je vhodné si rozpracovanou osobu prohlédnouti, ve zvláště důležitých případech osobu před vázáním sledovati,

vyhlédnutou osobu obsaditi pomocí techniky (telefonní odposlech, mikrofonní vývod, censura pošty),

soustřediti kompromitující materiál — nebo vypracovati plán kombinace k jeho získání a soustředění — a to vždy v takové míře, aby vázaná osoba si jasně uvědomila, že celá její další existence je závislá na spolupráci s bezpečností.

Na základě takového rozpracování a shromážděného materiálu zvážití získané poznatky a je-li materiál o trestné činnosti závažný, posouditi, zda není účelnější osobu zatknouti než vázati. Ve všech případech musí býti již před vázáním připraven postup, co bude podniknuto, odmítne-li osoba spolupráci s bezpečností. (Na př. je-li materiál o trestné činnosti dostačující, musí býti k vázacímu návrhu rovněž připojen návrh na zatčení atp.).

II.

Vázací návrh — plán vázání — vlastní vázání:

Na podkladě získaného materiálu vypracuje operativní pracovník plán, jakým způsobem hodlá osobu vázati. Tento plán a získané poznatky shrne do vázacího návrhu. Vázací návrh musí obsahovati zcela jasné údaje, zjištěné při rozpracování osoby s uvedením pramene zjištění tak, aby vázací návrh dával přehledný obrázek, proč hodláme uvedenou osobu a s jakým cílem vázati. Vázací návrh musí tedy obsahovati:

- co je o osobě známo,
- proč ji hodláme vázat,

jaké podmínky již byly vytvořeny pro vázání, jaký máme kompromitující materiál (ev. jaký plán máme k získání kompromitujícího materiálu), který kompromitující materiál bude při vázání použit a za jaké situace, jakým způsobem bude osoba předvedena (s ohledem na utajení, jak před rodinnými příslušníky, tak i před jeho okolím v zaměstnání), místo a čas vázání, co bude podniknuto, odmítne-li osoba spolupráci, jména pracovníků, kteří budou vázání prováděti.

Všechny uvedené body jsou minimum, které musí být v každém vázacím návrhu.

Vázací návrhy schvaluje:

na cizince — ministr národní bezpečnosti po doporučení velitele složky a odboru.

na agenty a residenty — velitel Stb, VVZS, velitel KVStb

na informátory — velitel PS, velitelé sektorů VStb, velitelé oddělení KVStb, velitelé odborů a okruhů VVZS.

Vlastní vázání je nejdůležitější fází agenturní práce. K vázání agenturního spolupracovníka musí připustovati každý operativní pracovník dokonale připraven. Vázání samotné je nutno vždy prováděti dle předem stanoveného plánu, uvedeného ve vázacím návrhu. Při vázání se nikdy nesmí používatí stejné šablony, zásadou taktiky však musí zůstatí, aby vázaná osoba cítila převahu operativního orgánu nad sebou. Pracovník musí umět využívatí všech psychologických okamžiků, které se při vázání vyskytnou. Zásadou při vázání se musí státi, že k zavázání osoby na níž máme trestní materiál může dojítí jen o m tehdy, dozná-li vázaná osoba — ve výslechové části vázání — spontánně všechnu svoji trestnou činnost.

Při vlastním vázání je vhodné použití techniky k dokumentárnímu zachycení vázání (mikrofonní odposlech, foto atp.).

Formální zavázání osoby, která souhlasí se spoluprací s bezpečností, je možno kombinovat různými způsoby:

- 1) osoba podepíše přísahu o spolupráci se státní bezpečností,
- 2) napíše vlastnoruční dopis, adresovaný státní bezpečnosti, ve kterém:
 - a) doznává svoji trestnou nebo jinou ji kompromitující činnost,
 - b) uvádí trestnou činnost osob druhých.
- 3) V každém případě vázání však platí zásada, že s vázanou osobou, která se přiznala k trestné činnosti, je sepsán protokol, ve kterém uvádí svoji trestnou činnost nebo trestnou činnost druhých osob.
- 4) Někdy z taktických důvodů necháme osobě napsati pouze prohlášení, ve kterém se zaváže ponechatí v tajnosti všechny okolnosti svého styku

se státní bezpečnosti. (Takto zavazujeme vyjimečně informátory, které používáme pro dílčí úkoly — na př. hodláme u nich vyvésti mikrofonní odposlech atd.). Po splnění úkolu jsou u Stb tyto informátoři předáváni 5. sekt. (odděl.) do teritoriální sítě.

Agenturní spolupracovník, který slíb podepsal, musí býti ihned po svém odchodu z místa vázání sledován nejméně 5—7 dní. Rovněž nebyla-li zavedena censura a odposlech telefonu, je nutné to zařídit.

O průběhu vázání operativní pracovník vypracuje zprávu o provedeném vázání, kterou předloží rovněž tomu veliteli, který vázací návrh podepsal.

III.

Řízení agentury.

Pro získání konkrétních výsledků agenturní práce je rozhodujícím činitelem způsob řízení agenturních spolupracovníků. Špatné řízení agenturních spolupracovníků má za následek buď prozrazení agenta nebo jeho nedostatečné využití. Řídící orgán nesmí zapomínati nikdy na to, že agent se pohybuje a pracuje v nepřátelském prostředí, které na něho vykonává svůj vliv a proto musí soustavně agenta připravovati, jak po politické, tak i po operativní stránce k plnění úkolů.

Na skutečnost, že se agent pohybuje v nepřátelském prostředí, nesmí operativní pracovník zapomínati rovněž při vytváření vzájemného vztahu mezi ním a agentem. Nelze v žádném případě dopustiti jakoukoliv familiérnost, řídící orgán nesmí od agenta přijímati jakékoliv dary, jídlo atd. Agent je nutno vychovávat tak, aby si uvědomil, že pracuje pro stát prostřednictvím bezpečnosti a nikoliv pro jednotlivého orgána bezpečnosti a jestliže toho povaha pracovních možností agenta vyžaduje, je nutno agenta předati jinému orgánu, oddělení nebo kraji.

Při řízení agenturních spolupracovníků musí míti orgán na paměti, aby se agent nestal v žádném případě iniciátorem trestné činnosti a aby se nestal ústřední postavou celé protistátní činnosti objektu. Za žádných okolností nesmí agent dávat popud k teroru a je ho nutno řídit tak, aby okamžitě jakoukoliv zmínku o teroristických nebo sabotážních snahách objektu ihned ohlásil a tyto tendence paralysoval. Zákonem řídicího orgána je v podobných případech, takovéto objekty ihned likvidovati.

Agent se nesmí stát provokatérem.

V řízení agenturních spolupracovníků nastává často situace, kdy objekt, na který byl agent zaměřen je likvidován a stojí zde otázka dalšího zaměření agenta. S touto možností je nutno počítati již při likvidaci objektu, abychom agenta včas a vhodným způsobem stáhli, aby neztratil důvěru nepříteli. Nyní je nutno agentovi připravit podmínky k další práci v jiném objektu. V podobných případech je

již nutno kombinovati spoluúčast dalších agentů, kteří — ovšem, aniž by věděli, že se jedná o spolupracovníka bezpečnosti — agentu vytvoří podmínky pro další podnikání. Leckdy objevíme, při důkladném zkoumání všech styků a vztahů agenta k třídílnému nepříteli, že agent sám má možnosti dalšího pronikání — při pečlivém řízení — do jiných nepřátelských objektů. Platí zde zásada, že jedině podrobným zkoumáním pracovních možností a osobních kvalit, je si možno vytvořiti správnou představu o jeho dalším zaměření.

Naskytnou se i takové situace při řízení agenta, že jeho osobní kvality již déle nestačí na zvládnutí úkolu a je nutno včas na jeho místo zapojiti agenta kvalitnějšího.

Chybou, které se operativní pracovníci často dopouštějí, je, že neumí správně ohodnotiti práci agenturních spolupracovníků. Je proto třeba odměňovati agenty peněžitě nebo jinak, vždy dostatečně za jejich práci. (Agenturní odměny do 1.000,— Kčs povolují velitelé referátů Stb a PS, velitel oddělení VVZS, do 3.000,— Kčs velitelé oddělení Stb a PS, velitelé odborů a okruhů VVZS, do 5.000,— Kčs velitelé sektorů VStb a PS, velitelé brigády PS, velitelé KVStb, velitel VVZS, přes 5.000,— Kčs velitelé složek VStb a PS a velitel VVZS). Řídící orgán se však musí vyvarovati různých slibů o nichž orgán ví že je splnit nemůže, nebo, že by splněním těchto slibů agenta dekonspiroval (povýšení v zaměstnání, byt atp.). Při odměňování je nutno dbáti na formu a taktiku, při peněžitých částkách však zásadně vyžadovati potvrzenku, což může odpadnouti pouze v případech schválených veliteli majícími pravomoc schvalovat vázací návrhy na agenty.

IV.

Schůzky a konspirace práce s agenty.

Po zavázání agenturního spolupracovníka musí býti, pokud nejde o zvláštní případy, schůzka uskutečněna během tří až pěti dnů. V dalším řízení platí zásada, že je nutno s každým agentem míti nejméně 4 schůzky za měsíc.

Na schůzku musí býti řídicí orgán pečlivě připraven s konkrétně vytyčenými úkoly. Zdá-li se agenturnímu spolupracovníku úkoly nesplnitelné, je povinností orgána ihned zkumati důvody a po objasnění posoudit, zda se agenturní spolupracovník nevyhýbá spolupráci. Plnění daných úkolů musí pak orgán neustále kontrolovati. Ze zásady požaduje orgán písemné podávání zpráv, které agenturní spolupracovník podepisuje krycím jménem, které je vepsáno na přísaze o spolupráci.

Na schůzce musí býti agenturnímu spolupracovníku naprosto jasně uloženo:

- 1) co má udělati
- 2) jak má úkol provésti
- 3) kdy má úkol splniti.

Tyto tři otázky musí být agenturnímu spolupracovníku po schůzce zcela jasné a povinností řídicího orgánu je připravit se na schůzku tak, aby mu mohl dát zásadní směrnice pro práci ve smyslu uvedených tří otázek. Je ovšem nutno mít na paměti, že nelze — při kladení směrnic pro plnění úkolů — za žádných okolností dekonspirovat metody, resp. prostředky bezpečnosti.

Před agenturním spolupracovníkem je nutno dodržovat soustavně zásady konspirace a nikdy neuskutečňovat schůzky na úřadovně, v bytě nebo na pracovišti spolupracovníka. Zásadou kvalitní obsluhy agenturního spolupracovníka je jeho obsluha v konspirativním bytě, který nám dává možnosti jednání s ním v prostředí, kde ho můžeme v klidu vytěžit a dále nebezpečí jeho dekonspirace je tím rovněž sníženo (ovšem za předpokladu, že konspirativní byt je skutečně konspirativní, to znamená, že nesmí být známo, že je používán bezpečností). V případě jakéhokoliv podezření, že byt je prozrazen, nesmí být více používán. Proto je třeba občas provést v okolí tohoto bytu nenápadné šetření, zda byt není prozrazen. U význačných agentů musí platit zásada, aby více agentů nenavštěvovalo jeden konspirativní byt, naopak s význačnými agenty musí být místa schůzek měněna.

Při práci s agenturními spolupracovníky si musí řídicí orgán stále uvědomovat, že konspirace jeho styků s námi, je pro další práci agenturního spolupracovníka rozhodující a nelze trpět jakoukoliv nedůsledností a povrchností v utajení jeho spojení s bezpečností.

Připomínám dále, že každý operativní pracovník nesmí o své agentuře — kromě svých velitelů — hovořit s druhými pracovníky a nemá právo sdělovat jména svých agentů ani získané poznatky (ovšem mimo poznatků, které služební cestou předává podle věcné příslušnosti).

V.

Kontrola agentury.

Každý operativní pracovník si musí uvědomit, že bez důkladné kontroly svých agenturních spolupracovníků není možno pracovat. První kontrolou práce agenturního pracovníka je kontrola plnění daných úkolů a prověřování jeho zpráv. Další způsob kontroly, kterou musí řídicí orgán občas provádět, je namátkové sledování, použití techniky, odposlech důležitých schůzek agenturního spolupracovníka s objektem a kontrola pomocí druhého agenta nebo informátora.

Podkladem administrativní kontroly je řádně

vedený agenturní svazek, který musí být živým spisem, to znamená, že si orgán musí systematicky zaznamenávat všechny okolnosti související s prací a činnostmi agenturního spolupracovníka. Rovněž řádně vedený grafikon schůzek je nezbytnou pomůckou pro plánování schůzek s agenturními spolupracovníky.

Zjistí-li orgán, že jeho agenturní spolupracovník je vyzrazen, je nutno agenturního spolupracovníka z případu ihned odstranit, případně po pečlivé přípravě ho lze použít ke klamání nepřítele nebo ho předat tam, kde by ho bylo možno použít (na př. jedná-li se o spolehlivého agenturního spolupracovníka 5. sektoru VStb nebo 5. odděl. KVStb do teritoriální sítě atd.).

Jestliže agenturní spolupracovník zradí nebo odmítne další spolupráci, je nutno celý případ analyzovat a hledat závady, jak s naší, tak s jeho strany. Nelze-li nalézt jiné řešení, je nutno s použitím kompromitujícího materiálu vyvodit přísné důsledky a agenturního spolupracovníka soudit.

Agentura je nejostřejší a nejúčinnější zbraní proti třídnímu nepříteli našich zpravodajských bezpečnostních složek. Agentura umožňuje odhalovat a likvidovat třídního nepřítele dříve, než svoje zločinné záměry uskuteční.

Za řízení a kontrolu agentury jsou zodpovědní velitelé všech stupňů. Mají-li však velitelé řádně kontrolovat a řídit práci podřízených pracovníků s agenty, musí sami agenturně pracovat. Je proto základní povinností velitelů všech stupňů pracovat s agenty.

VI.

Očekávám, že si příslušní operativní pracovníci osvojí v plném rozsahu zásady správné a účelné agenturní práce. To je možné jedině na základě pochopení politického významu a dosahu agenturní činnosti.

Nové úkoly, vyvolávané zostřováním třídního boje na cestě k socialismu, vyžadují od naší bezpečnosti, aby byla na výši doby a dovedla vždy v zárodku úspěšně odhalovat protistátní činnost nepřítele. Znat záměry nepřítele a drtit jej v pravý čas je nejlépe možné na základě zpráv spolehlivé agenturní sítě. Agentura proto v rukou straně věrných, politicky vyspělých a odborně zkušených pracovníků je prvořadou zbraní naší národní bezpečnosti. Tuto zbraň je třeba nyní učinit středem všestranné péče a její ostří zcela zaměřit vůči nepřátelům míru a socialismu v naší vlasti.

Č. A-7120/0165-51.

Ministr národní bezpečnosti
LADISLAV KOPŘIVA